

Nr 313.

Af herr **Eriksson** i Grängesberg, om afslag å Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vapenöfningar under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 för utrönande af härens krigsberedskap (mobiliseringsöfningar).

I proposition nr 181 har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att anslå medel för en mobiliseringsöfning under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 samt i proposition nr 182 sådan ändring af värnpliktslagen, som är nödvändig för mobiliseringens utförande.

Enligt förslaget skola i mobiliseringen deltaga inom de delar af landet, som Konungen bestämmer, både beväring och landstorm.

Äfven om man icke är principiell motståndare mot en mobiliseringsöfning, måste man fråga sig, om de offer, som här begäras af vissa medborgare, stå i proportion till det afsedda syftet eller om de äro oundgängligen nödvändiga. Det förefaller, som om de militära myndigheterna på annat sätt skulle ha möjlighet att få besvarade de spörsmål, som mobiliseringen skall ge besked om.

Vid 1899 års riksdag framlade regeringen ett förslag till mobilisering, som visserligen var af större omfattning, men som dock icke skulle beröra mer än beväringens första uppbåd. Riksdagen afslog, som bekant, förslaget, och sammansatta stats- och lagutskottets majoritet uttalade, att den ansåg förslaget alltför betungande för deltagarne och näringslivet. Nu har regeringen ansett lämpligt föreslå en långt mera omfattande inkallelse — både beväring och landstorm — de skäl, som anfördes 1899 mot då framlagdt förslag, synas nu ha än större skäl för sig.

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 4 saml. 135 häft. (Nr 313—314.)

Visserligen afser icke förslaget en mobilisering öfver hela landet, utan endast en mindre del, men den kommer ändå att bli i allra högsta grad betungande för deltagarne och för deras närmaste.

Med stor sannolikhet kan man antaga, att utkallelsen kommer att ske i vintertid. Att detta kommer att medföra lidanden och svårigheter af flera slag med efterföljande sjukdomar för många af deltagarne, torde vara uppenbart. Landstormsmännen, som själfva i regel äro mindre bemedlade, skola hålla sig med kläder, och många af dem torde icke ha sådana, som passa för ett vinterfalltåg. En stor del af beväringen och de flesta af landstormen äro familjefäder och en del af dem äro i så knappa ekonomiska omständigheter, att två à tre veckors uppehåll från arbetet innebär svält och nöd i hemmet. Kommer därtill som följd af inkallelsen lätt inträffad svårare förkylning eller annan sjukdom, blir nöden ännu värre. Teoretiskt kan man säga, att mobiliseringen drabbar alla samhällsklasser lika. Praktiskt sedt drabbar den dock högst olika. De förmögna kunna genom bättre kläder undgå köldens obehag. Deras bortovaro från arbetet minskar icke deras barns bröd. De ha pengar till värmande förfriskningar. De ha möjlighet att göra dessa öfningar för sig på allt sätt dragligare än hvad de fattiga förmå.

I proposition framhålles, att vid bestämmande af tiden för mobiliseringen behörig hänsyn skall tagas till jordbrukets och öfriga näringars behof. Om nu inkallelsen, som antagligt är, kommer att äga rum i vintertid, kan det ju synas, som om landtmännen icke så afsevärdt skulle beröras af dessa olägenheter. Men äfven med bortseende från de egentliga lönearbetarne inom jordbruket komma många landtmän att själfva få direkt obehag. Då mobiliseringen tar så djupt som ned till fyrtioårsåldern, kommer den att beröra många mindre landtbrukare, som själfva med hjälp af sin hustru sköta sin gård. På de större gårdarna kallas måhända alla manliga tjänare ut, på den mindre gården husfadern. I många fall både husbonde och tjänare. Säkert är, att i vissa byar icke så många män bli hemma, som är nödvändigt för kreaturens passning.

I industribygder blir mobiliseringen ändå kännbarare. Om den skulle träffa Grängesbergs gruffält, komme minst två tredjedelar, sannolikt tre fjärdedelar af arbetarne att inkallas. De flesta arbeten måste inställas, då de hemmavarande blifva alltför få för att kunna uppehålla driften. Samma blir förhållandet å verkstäder och andra arbetsplatser, i hvilken ort än uppådet sker. Icke endast de inkallade och deras

familjer komma att få stora obehag utan äfven deras arbetskamrater och deras familjer samt hela näringslivet i orten.

En mobilisering i enlighet med det kungl. förslaget synes mig blifva så betungande för många medborgare, att nyttan ingalunda synes kunna uppväga dessa olägenheter. Därtill kommer, att man liksom har på känn, att denna mobilisering är ett förebud till ökad öfningstid för beväringen. 1900 års mobilisering tillkom för att pröfva de 90 dagarnas härordningsreform. Året efter genomfördes vår nuvarande härordning. En ny mobilisering företages och resultatet kan bli den ettåriga värnplikten. Jag misstror icke regeringen att ha sådant syfte med sitt mobiliseringsförslag. Men med den förmåga, som militärerna ha visat sig besitta, då de vilja ha sina förslag igenom, har man anledning att vara ytterst betänksam.

Jag hemställer,

att Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts proposition nr 182.

Stockholm den 30 april 1912.

Bernh. Eriksson.
